రెండవ అధ్యాయం

ఆరోపణలు, ఆధారాలు

٢ - بَابُ الدَّعْوَى وَالبَيِّنَاتِ

1210. హజ్రత్ ఇబ్నె అబ్బాస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు : ఒకవేళ ప్రజలకు వారు చేసిన ఆరోపణల (వేసిన దావాల) ఆధారంగానే వారి హక్కు వారికిచ్చేస్తే, ప్రజలు ఇతరుల రక్తం మరియు సంపదల కోసం కూడా దావా చేస్తారు. అయితే ముద్దాయి విధిగా ప్రమాణం చేయవలసి ఉంటుంది. (బుఖారీ, ముస్లిం)

(١٢١٠) عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «لَوْ يُعْطَى النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَادَّعَى نَاسٌ دِمَاءَ رِجَالٍ وَأَمْوَالَهُمْ، وَلَكِنَّ الْيَمِينَ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

బైహఖీ ప్రామాణికమైన పరంపర ద్వారా

وَلِلْبَيْهَقِيِّ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ: «الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعِي، وَالْيَمِينُ عَلَى مَنْ أَنْكَرَ».

చేసిన ఉల్లేఖనంలో ఇలా ఉంది : "సాక్ష్యంలోని నిజానిజాల బాధ్యత ఆరోపించిన వ్యక్తిపై ఉంటుంది. కాగా; ప్రమాణం యొక్క బాధ్యతను ఆరోపణను నిరాకరించిన వ్యక్తి స్వీకరించ వలసి ఉంటుంది."

సారాంశం

ఈ హదీసులో తీర్పుకు సంబంధించిన ఒక ముఖ్యమైన సూత్రం వివరించబడింది. అదేమంటే ఆరోపించేవాడు (దావాచేసేవాడు) తన ఆరోపణలకు సంబంధించిన స్పష్టమయిన ఆధారాలను సమర్పించాలి. సాక్ష్యాలను తీసుకురావాలి. లేదా నిందితుడు తనపై మోపబడిన నిందను ఖుద్దుగా అంగీకరించాలి. ఒకవేళ అలా కానప్పుడు నిందితుడు తనపై మోపబడిన ఆరోపణలను బూటకమని రుజువు చేసే ఆధారాలను న్యాయస్థానానికి సమర్పించాలి. అదీ చేయలేనప్పుడు అతడు దైవంపై ప్రమాణం చేయాలి. అత్యధికమంది విద్వాంసుల అభిమతం కూడా ఇదే.

(١٢١١) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ عَرَضَ عَلَى قَوْمٍ الْيَمِينَ فَأَسْرَعُوا، فَأَمَرَ أَنْ يُسْهَمَ بَيْنَهُمْ فِي الْيَمِينِ، أَيُّهُمْ يَحْلِفُ. رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

1211. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం : దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఒకానొక విషయంలో గొడవ పడి తన దగ్గరకు వచ్చిన ఇరుపక్షాల వారిని ప్రమాణం చేయమని ఆదేశించగా, వాళ్లు దాని కోసం తక్షణం సిద్ధమయ్యారు. అప్పుడు ఆయన (సఅసం), "వీళ్ళల్లో ప్రమాణం చేయవలసిందెవరో చీటీ వేసి నిర్ధారించండి" అని అన్నారు. (బుఖారీ)

సారాంశం

తగాదాపడిన ఇరు పక్షాలవారు పరస్పరం నిందారోపణలు చేసుకుని - నిందించేవారెవరో, నిందితులెవరో ఖచ్చితంగా తేలనప్పుడు - వారినుండి ప్రమాణ స్వీకారం చేయించవలసి ఉంటుంది. వారిలో ఏ ఒక్కరైనా ప్రమాణం చేయడానికి నిరాకరిస్తే, అవతలి వ్యక్తి ప్రమాణం చేసి తన సొమ్మును తీసేసుకుంటాడు. ఒకవేళ ఇరువర్గాల వారు కూడా ప్రమాణం చేయడానికి సిద్ధపడితే అప్పుడు చీటీ (టాస్) వేయబడుతుంది. అందులో ఎవరి పేరు వస్తే వారు ప్రమాణం చేసి సొమ్ము తీసుకునేందుకు అర్హులవుతారు.

(١٢١٢) وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ الْحَارِثِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «**مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِىءٍ مُسْلِمٍ بِيَمِينِهِ فَقَدْ أَوْجَبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ، وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ**». فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: وَإِنْ كَانَ شَيْئاً يَسِيراً يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: «**وَإِنْ كَانَ قَضِيباً مِنْ أَرَاكٍ**». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

1212. హజ్రత్ అబూ ఉమామ హారిసీ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ఉపదేశించారు : "ఎవరయినా తన ముస్లిం సోదరుని హక్కును తన ప్రమాణం చేత కాజేస్తే అల్లాహ్ అతని కోసం నరకాన్ని తప్పనిసరిగా సిద్ధం చేస్తాడు. అతని కోసం స్వర్గాన్ని నిషిద్ధం (హరామ్) గావిస్తాడు." 'ఓ దైవప్రవక్తా (సఅసం)! ఏదన్నా అతి స్వల్పమయిన వస్తువును కాజేస్తే...?!' అని ఒక వ్యక్తి సందేహపడగా, "..... వృక్షం యొక్క కొమ్మ అయినాసరే" అని ఆయన (సఅసం) చెప్పారు.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

అబూ ఉమామా (రజి) : అబూ ఉమామ బిన్ సాలబ అన్సారీ హారిసీ. ఈయన పేరుపై తీవ్రమయిన భేదాభిప్రాయం ఉంది. అయాస్ బిన్ సాలబ అనేది సరైన పేరని తెలుస్తోంది. ఖజ్రజ్ తెగకు చెందినవారు. వేరొక కథనం ప్రకారం బలవీగా కూడా పిలువబడ్డారు. సనాతన సహచరులలో ఒకరు. తన తల్లి సేవల్లో నిమగ్నులై ఉన్నందున బద్ర్ యుద్ధంలో పాల్గొనలేకపోయారు.

(١٢١٣) وَعَنِ الْأَشْعَثِ بْنِ قَيْسٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ قَالَ: «**مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ، يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِىءٍ مُسْلِمٍ، هُوَ فِيهَا فَاجِرٌ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضْبَانُ**». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

1213. హజ్రత్ అష్అత్ బిన్ ఖైస్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు: "ఏ వ్యక్తయితే అబద్ధ ప్రమాణం చేసి ఇతరుల సొమ్మును కాజేస్తాడో అతనికి అల్లాహ్ అత్యంత అప్రసన్నుడైన స్థితిలో దర్శనమిస్తాడు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

హదీసు ఉల్లేఖకులు

అష్అత్ బిన్ ఖైస్ (రజి) మాదీ కరిబ్ అల్‌కింది. అబూ ముహమ్మద్ ఈయన మారుపేరు. కూఫాలో స్థిరపడ్డారు. 'యర్మూక్' యుద్ధ సందర్భంగా ఈయన కన్ను ఒకటి పగిలిపోయింది.

గొప్ప దాత. పరోపకార గుణం ఈయనలో మెండుగా ఉండేది. ఒకానొక సందర్భంగా ఒట్టేసుకుని పరిహారంగా పదిహేను వేలు ఇచ్చారు. ఆజర్ బాయ్‌జాన్ ప్రాంతానికి గవర్నర్‌గా నియమితులయ్యారు. సిఫ్ఫీన్ యుద్ధంలో హజ్రత్ అలీ (రజి) పక్షాన నిలిచారు. హజ్రత్ అలీ (రజి) మరణించిన నలభై రోజులకు ఈయన కన్నుమూశారు. అప్పటికి ఈయన వయస్సు 63 సంవత్సరాలు.

1214. హజ్రత్ అబూ మూసా (రజి) కథనం : ఇద్దరు వ్యక్తులు ఒక జంతువు విషయంలో తగాదాపడ్డారు. వారిద్దరిలో ఏ ఒక్కరు కూడా ఆ జంతువు తనదేనన్న దాని గురించి తగు ఆధారం చూపలేక పోయారు. అందుచేత ఆయన (సఅసం) ఆ జంతువును వారిద్దరికీ చెరి సగం చొప్పున ఇవ్వాలని నిర్ణయించారు. (దీనిని అహ్మద్, అబూదావూద్, నసాయి ఉల్లేఖించారు. ఈ వాక్యాలు నసాయివి. దీని పరంపర చాలా బావుంది)

(١٢١٤) وَعَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا فِي دَابَّةٍ، وَلَيْسَ لِوَاحِدٍ مِنْهُمَا بَيِّنَةٌ، فَقَضَى بِهَا رَسُولُ اللّٰهِ بَيْنَهُمَا نِصْفَيْنِ. رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ، وَهٰذَا لَفْظُهُ، وَقَالَ: إِسْنَادُهُ جَيِّدٌ.

సారాంశం

ఈ హదీసుకు భావార్థంగా అల్లామా ఖత్తాబీ ఇలా అంటున్నారు. ఆ ఒంటె లేక ఆ జంతువును ఆ ఇద్దరూ బహుశా పట్టుకుని వచ్చి ఉంటారు. అందువల్లనే దైవప్రవక్త (సఅసం) ఆ జంతువును వారిద్దరి మధ్య పంచిపెట్టారు. అదే కాకుండా ఉంటే - అంటే ఆ ఇద్దరి వద్ద కాకుండా మరో మూడో వ్యక్తి అధీనంలో అది ఉండి ఉంటే - కేవలం డిమాండు చేసినంత మాత్రానికే అది వారికి లభించి ఉండేది కాదు.

1215. హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు : ఎవరయినా సరే నా ఈ వేదికపై నిలబడి అబద్ధపు ప్రమాణం చేశాడంటే అతడు తన నివాసాన్ని నరకంలో ఏర్పరచుకున్నట్లే.'' (దీనిని అహ్మద్, అబూ దావూద్, నసాయి ఉల్లేఖించారు. ఇబ్నె హిబ్బాన్ దీనిని ప్రామాణికమైనదిగా ఖరారు చేశారు)

(١٢١٥) وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: «**مَنْ حَلَفَ عَلَى مِنْبَرِي هٰذَا بِيَمِينٍ آثِمَةٍ تَبَوَّأَ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ**». رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ، وَصَحَّحَهُ ابْنُ حِبَّانَ.

1216. హజ్రత్ అబూహురైరా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) ఈ విధంగా ఉపదేశించారు: ముగ్గురు వ్యక్తులతో అల్లాహ్ తీర్పు దినాన మాట్లాడటంగానీ, వారి వైపు కన్నెత్తి (చల్లని చూపు) చూడటం గానీ చేయడు. పాపాలనుండి వారిని పరిశుద్ధుల్ని కూడా చేయడు. పైగా వారికోసం వ్యధాభరితమయిన యాతన సిద్ధంగా ఉంటుంది. వారిలో ఒకడు ఒక బాటసారిని ఎడారి ప్రాంతంలో మిగులు జలాల నుండి సయితం ఆపేవాడు. రెండవవాడు : సాయం సమయాన (లేక అస్ర్ నమాజు అనంతరం) ఒక వస్తువును విక్రయిస్తూ, దాన్ని తాను ఇంత మొత్తానికి లోగడ కొన్నానని అల్లాహ్ పేరున ప్రమాణం చేసేవాడు. నిజానికి అతను చెప్పినంత ధరకు దాన్ని కొని ఉండడు. కాని కొనుగోలుదారు అతని మాటల్ని నమ్మి మోసపోతాడు. మూడవవాడు: ప్రాపంచిక పరమార్థాల కోసం రాజుకు విధేయుడై ఉంటానని ప్రతిజ్ఞ చేసినవాడు. రాజు తనకేదైనా ఇస్తున్నంత కాలం విశ్వాసపాత్రుడుగా ఉంటాడు. ఇవ్వకపోతే అసమ్మతివాదిగా మారిపోతాడు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

(١٢١٦) وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ: «**ثَلَاثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ، وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ يَمْنَعُهُ مِنِ ابْنِ السَّبِيلِ. وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلًا بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ، فَحَلَفَ لَهُ بِاللّٰهِ: لَأَخَذَهَا بِكَذَا وَكَذَا، فَصَدَّقَهُ، وَهُوَ عَلَى غَيْرِ ذَلِكَ. وَرَجُلٌ بَايَعَ إِمَامًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مِنْهَا وَفَى، وَإِنْ لَمْ يُعْطِهِ مِنْهَا لَمْ يَفِ**». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

సారాంశం

ఈ హదీసు ప్రకారం మిగులు జలాలను ఇతరులకు ఉపయోగపడకుండా ఆపుకోవటం, సాయంత్రం పూట అబద్ధపు ప్రమాణాలు చేసి వస్తువులను విక్రయించటం, ప్రాపంచిక స్వప్రయోజనాలను ఆశించి కాలపు చక్రవర్తిని సమర్థించటం - ఇవన్నీ విశ్వప్రభువు అప్రసన్నతకు కారణంగా పరిణమిస్తాయి. ఇలాంటి పనులు చేసేవారు పరమ ప్రభువు దయాదాక్షిణ్యాలకు, క్షమాభిక్షకు దూరమైపోతారు.

1217. హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) కథనం : ఇద్దరు వ్యక్తులు దైవప్రవక్త (సఅసం) కొలువుకు ఒంటె వివాదం తీసుకు వచ్చారు. ఒంటె తన చావిడీలోనే ఈనిందని వారిలో ప్రతి ఒక్కడూ వాదించసాగాడు. తమ వాదనకు అనుకూలంగా వాళ్ళు సాక్షుల్ని కూడా తీసుకువచ్చారు. ఇదంతా విని దైవప్రవక్త (స), ఒంటె అధీనంలో వున్న వ్యక్తికి అనుకూలంగా తీర్పు ఇచ్చారు.

(١٢١٧) وَعَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ، أَنَّ رَجُلَيْنِ اخْتَصَمَا فِي نَاقَةٍ، فَقَالَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا: نُتِجَتْ عِنْدِي، وَأَقَامَا بَيِّنَةً، فَقَضَى بِهَا رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ لِمَنْ هِيَ فِي يَدِهِ.

1218. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సఅసం) ప్రమాణం చేసే బాధ్యతను ఆరోపించే వ్యక్తిపై మోపారు. (ఈ రెండు హదీసులను కూడా దారె ఖుత్నీ ఉల్లేఖించారు. ఈ రెంటి పరంపరలోనూ బలహీనత ఉంది)

(١٢١٨) وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُمَا، أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَدَّ الْيَمِينَ عَلَى طَالِبِ الْحَقِّ. رَوَاهُمَا الدَّارَقُطْنِيُّ، وَفِي إِسْنَادِهِمَا ضَعْفٌ.

సారాంశం

నిందితుడు తనపై మోపబడిన నిందను ఖండించే ఆధారంగానీ, సాక్షుల్నిగానీ తేలేకపోయినప్పుడు, నింద **అబద్ధమని ప్రమాణం** చేయడానికి కూడా నిరాకరించినపుడు 'ప్రమాణం' చేసే బాధ్యతను **నిందించేవాడు** స్వీకరించవలసి ఉంటుందని ఈ హదీసు ద్వారా తేటతెల్లమవుతోంది.

1219. హజ్రత్ ఆయిషా (ర.అన్హా) కథనం : ఒకనాడు దైవప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వ సల్లం) సంతోషాతిశయంతో నా దగ్గరకు వచ్చారు. ఆయన (సఅసం) ముఖారవిందం ప్రకాశిస్తూ ఉంది. నన్నుద్దేశ్యించి ఆయన (స) ఇలా అన్నారు : "నీకు తెలుసా! ముజజ్జిజ్

(١٢١٩) وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهَا، قَالَتْ: دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ مَسْرُوراً، تَبْرُقُ أَسَارِيرُ وَجْهِهِ، فَقَالَ: «**أَلَمْ تَرَيْ أَنَّ مُجَزِّزاً الْمُدْلِجِيَّ نَظَرَ آنِفاً إِلَى زَيْدِ**

بْنِ حَارِثَةَ وَأُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ، فَقَالَ: هٰذِهِ الْأَقْدَامُ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

ముద్లిజీ ఇప్పుడిప్పుడే జైద్ బిన్ హారిస మరియు ఉసామా బిన్ జైద్ (ర.అన్) లను చూసి 'ఈ కాళ్ళు పరస్పర పోలికలు గలవి' అని అన్నాడు." (బుఖారీ, ముస్లిం)

సారాంశం

'ఏమిటీ ఇందులో ఉన్న విశేషం?' దైవప్రవక్త (స) ఈ మాటను విని అమితానందం చెందడానికి గల కారణం ఏమిటీ? అన్న సందేహం ఇక్కడ కలగటం సహజమే.

'ముజజ్జిజ్ ముద్లిజీ' ముఖ సాముద్రిక విద్యలో ప్రవేశమున్నవారు. ఈయన ముద్లిజ్ తెగ వారవటం చేత ముద్లిజీగా పిలువబడ్డారు.

జైద్ బిన్ హారిస - ఉసామ బిన్ జైద్‌లు ఇరువురూ ప్రక్క పక్కనే పండుకుని ఉండగా ముద్లిజీ వారిద్దరినీ చూశారు. ఆ సమయంలో దుప్పటి వారి ముఖాలపై ఉంది. పాదాలు మాత్రం కనిపిస్తున్నాయి. కేవలం పాదాలను చూసి నిదురిస్తున్న వారిద్దరూ ఒకే వంశ వృక్షానికి చెందినవారని ముద్లిజీ చెప్పటం మహాప్రవక్త (స)కు ఎంతో ఆనందం కలిగించింది. ఎందుకంటే ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి) నలుపు రంగుపై కొంతమంది చెవులు కొరుక్కునేవారు. ఉసామా తండ్రి అయిన జైద్ బిన్ హారిస తెల్లగా ఉండటం వారి సంశయానికి అసలు కారణం. జైద్ సతీమణి అయిన ఉమ్మె ఐమన్ ఒక నీగ్రో (ఇథియోపియన్) మహిళ అన్న సంగతి ఇక్కడ గమనార్హం. **బహుశా** తల్లి రంగు ఉసామాకి వచ్చి ఉండవచ్చు. తండ్రి రంగు కొడుక్కి **రాకపోయినంతమాత్రాన** ముంచుకుపోయిందేమీ లేదు కదా! అయితే ముద్లిజీ కేవలం **పాదాలను చూచి** వారిద్దరూ తండ్రీకొడుకులన్న సంగతిని నిర్ధారించటం విశేషం! కులగోత్రాలు, నిమ్నోన్నతల వంటి అజ్ఞాన కాలపు అహంభావాలను రూపుమాపి దైవభక్తి, నీతీ నడవడికల ప్రాతిపదికలపై సత్సమాజాన్ని రూపొందించగోరిన మహనీయ ముహమ్మద్ (స) వారికి సహజంగానే ఈ విషయం తృప్తినీ, ఆనందాన్నీ ఇచ్చింది. అందుకే ఆనందంతో పరవశించిపోయారు. ఆ ఆనందాన్ని తన సతీమణితో కూడా పంచుకున్నారు. ఉసామా బిన్ జైద్ (రజి) పట్ల దైవప్రవక్త (స) కు గల ప్రత్యేక వాత్సల్యాన్ని కూడా ఈ హదీసు ప్రతిబింబిస్తూ ఉంది.

హదీసు ఉల్లేఖకులు

ముజజ్జిజ్ ముద్లిజీ (రజి) : ముద్లజ్ తెగకు చెందినవారు. అజ్ఞానకాలంలో ముఖ సాముద్రిక విద్యలో నిష్ణాతునిగా పేరుగాంచారు.